

Consultatiereactie namens [VBSO](#) en [VGS](#)
Wetsvoorstel '[Wet vrij en veilig onderwijs](#)' en
['Besluit uitbreiding van de monitoringsverplichting leerlingen funderend onderwijs'](#)
September 2023

Algemeen

VBSO en VGS staan van harte achter het streven om de veiligheid op scholen te bevorderen, door zaken als pesten, uitschelden, geweld en discriminatie maximaal te beperken. Dit vraagt wat ons betreft een gedegen aanpak van veiligheidsbeleid, een professionele aanpak van problemen en incidenten en een goede monitoring van veiligheid en welbevinden van leerlingen.

Veiligheid van leerlingen en personeel is een basisvoorwaarde om 'school' te kunnen zijn. De zorg hiervoor verdient nadrukkelijk de aandacht van schoolbesturen en medewerkers. Belangrijk is het bevorderen van een cultuur waarin medewerkers en leerlingen belangstelling hebben voor elkaars welzijn, waarin bedreigingen of avances onacceptabel zijn. Zicht op de ervaren veiligheid en op mogelijke incidenten is hiervoor belangrijk. Met name wat er tussen en met leerlingen gebeurt, kan immers gemakkelijk aan het zicht van de schoolleiding ontsnappen.

Het is dan ook goed om de praktijk tegen het licht te houden en te bezien of er zinvolle maatregelen mogelijk zijn om die veiligheid verder te bevorderen. Belangrijk uitgangspunt is dat het waarborgen van sociale veiligheid geen theoretisch concept is, maar een noodzaak die in de dagelijkse praktijk wordt gewaarborgd. Het opstapelen van administratieve verplichtingen is daarin geen wondermiddel. Daarom is een zekere terughoudendheid van belang bij administratieve verplichtingen, zeker in een tijd van hoge werkdruk in het onderwijs.

Onderstaand een nadere reactie op een aantal van de voorstellen.

Uitbreiding monitoring leerlingen

Iedere leerling in de gelegenheid stellen om deel te nemen aan de monitor achten we in principe een goede zaak, aangezien dit bijdraagt aan een representatief en objectief beeld van de veiligheid van leerlingen. Keerzijde is dat dit van scholen een extra (tijds)investering zal vragen.

We erkennen dat nadere specificering naar mishandeling, seksuele intimidatie en misdrijf tegen de zeden, discriminatie en pesten mogelijk meer inzichten oplevert voor de school. Tegelijkertijd is het de vraag of dit dwingend moet worden voorgeschreven. In de toelichting wordt bovendien gesproken over subtiële of onbedoelde discriminatie. We vragen ons af of de definitie hiermee niet teveel rekbaar wordt gemaakt. Het welbevinden van leerlingen wordt immers ook gemonitord, waar dit soort subtiële en onbedoelde zaken wat ons betreft in begrepen zijn. Vooral voor het primair onderwijs, maar deels ook voor het voortgezet onderwijs, geldt dat de monitor niet teveel gewicht moet krijgen omdat hier niet alles uit kan blijken. Reacties van kinderen op deze onderwerpen zijn niet altijd adequaat en bovendien is een standaardsysteem voor het meten van welbevinden inherent beperkt.

Uitbreiding monitoring naar personeel

De WPO komt met de uitbreiding naar het monitoren van de veiligheid van personeel op het pad van

Arbowetgeving terecht. Dit vinden we niet wenselijk, omdat hiermee het wettelijk kader rondom veiligheid en welzijn van medewerkers ondoorzichtiger wordt. Bovendien is de monitoring van veiligheid van personeel sterk gekoppeld aan de RI&E en de in dat kader verplichte monitoring van PSA (psychosociale arbeidsbelasting). Als dit ook in de WPO wordt geregeld, is dat naar ons inzicht dubbel. Schoolbesturen en schoolleiders geven desgevraagd aan dat de RI&E op dit punt voldoende monitoring biedt en dat een extra monitor geen meerwaarde heeft.

We zien dit voorstel bovendien als een ingrijpende maatregel die administratieve inzet vergt, waar de meerwaarde voor ons niet duidelijk is. Daarnaast heeft een dergelijke systematische monitor als nadeel dat er privacyrisico's zijn en er misbruik mogelijk is (zeker in kleine teams). En het kan een valse veiligheidsgarantie suggereren omdat een systematische monitor niet automatisch de beleefde werkelijkheid weerspiegelt. Wanneer er voldoende toegankelijke mogelijkheden zijn voor het personeel om hun eventuele negatieve ervaringen aan de orde te stellen - dus: voldoende kenbare en toegankelijke vertrouwenspersonen, kan hiermee zonder grote administratieve inzet een vergelijkbaar zicht op de ervaren veiligheid worden bereikt. Inzet op een open cultuur en het eigener beweging melden van (ernstige) incidenten bij vertrouwenspersonen of directie is in de praktijk al volop aanwezig (zo blijkt uit een uitvraag).

Registratieplicht voor veiligheidsincidenten

Voorafgaand aan de invoering van de wet veiligheid op school bestond reeds de wens om een registratieplicht van incidenten in te voeren. In de brief aan de Kamer ([TK 32.857, nr. 10](#)) werd echter gemeld dat met deze nieuwe wet (veiligheid op school) meer nadruk komt te liggen op *het voorkomen van pesten* in plaats van op *registratie achteraf*, waardoor het voorstel voor een registratieplicht van tafel ging. Er werd gevreesd dat een registratieplicht tot heel veel bureaucratie zou leiden. Die vrees is wat ons betreft nog altijd terecht. Daarom pleiten we ervoor om - binnen kaders - scholen de ruimte te geven om zelf hun veiligheidsbeleid in te richten. Hierbij hanteren veel scholen overigens al een vorm van incidentenregistratie. De registratieplicht heeft bovendien als groot nadeel dat het begrip 'onveilige situaties' onbepaald en lastig af te bakenen is.

Meldplicht ernstige veiligheidsincidenten

Een meldplicht richting de Inspectie vinden we onwenselijk. De Inspectie wordt hiermee immers verleid om te reageren op incidenten of inhoudelijk mee te besturen op veiligheid. Het kan volgens de toelichting bij die incidenten zelfs gaan om voorvallen die niet op school hebben plaatsgevonden. Ook voor 'ernstige veiligheidsincidenten' dreigt dat het begrip onbepaald en lastig af te bakenen is.

Wat dan wel? Laat scholen in hun veiligheidsbeleid beschrijven hoe omgegaan wordt met 'ernstige veiligheidsincidenten'. Wanneer wordt een incident als ernstig beschouwd, welke stappen worden dan gezet, welke rollen zijn hiervoor geformuleerd en wie wordt geïnformeerd en geraadpleegd (intern en extern). Het huidige klachtenstelsel biedt vervolgens uitwegen voor ouders/leerlingen die ontevreden zijn over de wijze van afhandeling door de school. Een professioneel en transparant klachtenstelsel is hiervoor een voorwaarde.

Een meldplicht draagt bovendien het risico in zich dat mensen minder snel gaan praten uit angst dat hun gevoelige verhaal een staartje krijgt. In het algemeen hebben meldplichten een risico van escalatie, ook doordat de termen 'ernstig incident' en seksuele intimidatie naar hun aard lastig af te bakenen zijn. Beter is het stimuleren door het bevoegd gezag van een open cultuur om incidenten bespreekbaar te maken.

Aansluiten landelijke klachtencommissie en bindend maken oordelen

De meerwaarde van deze verplichting is niet duidelijk; verreweg de meeste scholen zijn al landelijk aangesloten.

Het min of meer bindend maken van de oordelen is bovendien onverstandig. Dat legt een buitengewoon zware en juridische druk op de klachtprocedure, omdat het heel veel vergt om alle relevante context - die op school

bekend is en meeweegt - ook aan de klachtencommissie kenbaar te maken. Bovendien moet bedacht worden dat het belangrijke nadelen heeft als het schooloptreden steeds op een juridische manier beoordeeld wordt. De pedagogische invalshoek, die school eigen is, moet bewaard blijven.

Tot slot

Veiligheid van leerlingen en personeel is voor ons niet alleen een basisvoorwaarde om 'school' te kunnen zijn, we beschouwen het als een Bijbelse opdracht om onze naaste lief te hebben als onszelf. Daarom streven we, iedere dag weer, naar een schoolpraktijk waarin zowel leerlingen als personeel worden behandeld als waardevol schepsel van God.